

Renessanse for musikken fra keisertiden

Xaver Scharwenka (t.v.) malt av Lucie Scharwenka og Philipp Scharwenka (over)

Keisertiden er betegnelsen på Wilhelm I og II regjeringsperiode i Tyskland fra 1871 til 1918. Evelinde Trenkner og Hermann Boie yter et stort bidrag til denne renessansen gjennom Scharwenkaselskapet og Lübeck kammermusikkfestival.

Av Dagfinn Koch

Alle musikkelskere kjenner Bachs Brandenburg-konserter, Brahms 4. symfoni og Ravels Bolero. Men kjenner de også de samme verkene spilt på to klaverer? Klaverduoen Evelinde Trenkner og Sontraud Spiedel har reist verden rundt med et repertoar bestående av slike rariteter. I tillegg spiller de originallitteratur av komponister som Mozart, Rachmaninov og Lutoslawski.

For grammfonens tid var det som kjent bare en eneste mulighet til å få hørt orkesterlitteraturen utenfor konsertsalene

på: å spille den selv. Det var derfor også et meget stort marked for bearbejdelser. I de borgerlige hjem ble det musisert livlig. Primært var det kvinnene som spilte til hjemmebruk. Det var de som var kunstmusikkens kulturbærere, og virtuosenes hengivne publikum.

En overgådig bayersk middag

Rammen rundt møtet med Trenkner og Boie var deres hjem i Lübeck. Evelinde Trenkner er klaverprofessor ved musikkhøgskolen og hennes mann Hermann Boie er byrettsdommer. Deres gjestfrie hjem står alltid åpent for kolleger og studenter.

Pianistene Zbigniewas Tatolis, Bauyrshan Baibek og jeg var invitert denne kvelden. Evelinde Trenkner hadde forberedt en overgådig bayersk middag med en nydelig gjennomført borddekking der duk, servietter, glass og tallerkener gikk igjen i det typiske blåhvite bayerske mønsteret. Den bayerske maten er mektig, så noen «schnaps» måtte til mens de fortalte!

Scharwenkaselskapet og kammermusikkfestival

Når det er snakk om musikken fra keisertiden, tenker en kanskje først og fremst på intime salongkonserter med søte svisker i plysj-ambience. For Trenkner og Boie var det derimot begeistring for den revolusjonerende musikken fra perioden som førte frem til grunnleggelsen av Scharwenkaselskapet i 1988.

Formålet var fra starten av å hente frem komposisjoner som med urett var forsømt, og spesielt komposisjoner av brødrene Scharwenka. Videre ser selskapet det som sin oppgave å støtte unge talenter. Selskapet har 330 medlemmer fra Australia, Belgia, England, Japan, Norge, Portugal, Tyskland og USA. Prominente utøvere som cellisten Natalia Gutman og pianisten Seta Tanyel er medlemmer.

For å få presentert musikken for et bredere publikum,

ble den første Scharwenka kammermusikkfestival avholdt i Lübeck i 1991. Da som nå er dette en festival som finner sted tre dager i pinsen med de best tenkelige utøvere. Som et ettertraktet jury-medlem ved internasjonale konkurranser, inviterer Evelinde Trenkner minst en prisvinner til den årlige festivalen. Av utøverne er det bare de unge talentene som får honorar. Berømmetheten støtter opp om de unge ved å spille gratis!

Wolfgang Tschechne fra avisen Lübecker Nachrichten skrev om Scharwenka selskapet og dets kammermusikkfestival at det kan sammenlignes med en menighet. Jeg har selv opplevd hvordan medlemmene stortrives i den familiære atmosfæren under festivalen. Trenkner og Boie står for program og organisasjon, mens medlemmene hjelper til med salg under festivalen. Generalforsamlingen i februar hvert år er en begivenhet for seg. Dagsordenen blir fort unnagjort, slik at medlemmene kan glede seg over en konsert og rikelig med mat og drikke. Jeg var der i år og fikk gjenskapt hvordan stemningen muligens var på brødrene Scharwenkas tid.

Brødrene Scharwenka og Kristiania i herlige vinterskrud

Xaver (1850-1924) og Philipp (1847-1917) Scharwenka ble født i Poznan som da var en del av Tyskland, og flyttet til Berlin i 1865. Xavers «Fem polske danser» op. 3 for klaver ble solgt i en million eksemplarer. Hans første klaverkonsert op. 32 som er tilegnet Franz Liszt, ble også en stor suksess. Liszt fremførte den også selv. Det originale med konserten er at alle satsene er hurtige.

I 1881 grunnla han sitt eget Scharwenka konservatorium i Berlin, og ti år etter en avlegger i New York hvor han arbeidet til århundreskiftet. Philipp som også var komponist, tok over ledelsen av konservatoriet i Berlin.

Xaver spilte seks konserter i Kristiania i 1883. I sine memoarer fra 1922 skriver han: «Kristiania og hennes herlige omgivelser lyste i sin herlige vinterskrud; på konsertfrie dager nøt vi i fullt monn de stivfrosne herlighetene». På veien fra Sverige til Norge måtte de overnatte på en skysstasjon, og Xaver spurte verten om det var mulig å få en «schnaps». Verten trakk på skuldrene, da han ikke fikk lov til å selge sprit. Men selv om han ikke fikk lov til å selge, kunne de godt forsyne seg selv. Han åpnet så et uanselig skap som viste seg å inneholde et rikelig sortiment! Men også Philipp hadde forbindelser til Norge. Halvdan Cleves 3. klaverkonsert fra 1906 er tilegnet ham.

Evelinde Trenkner

Den første verdenskrig innledet slutten på den epoken som Scharwenka brødrene hadde representert. Først på syttitallet kunne man i England og USA spore en gryende interesse blant musikere, forlag og plateselskaper for musikken fra denne perioden. Trenkner og Boies strålende engasjement bidrar til at musikken fra keisertiden kommer til å nå enda flere!

Av Dagfinn Koch
Komponist for tiden bosatt i Klei, Tyskland.

IVRK - Musikken (Norwegen) Hest Juni 1999